

Dabas vērtības ir nacionālais lepnums

45% iedzīvotāju uzskata, ka vislielāko kaitējumu dabai nodara atkritumi

GUNDEGA SKAGALE

Latvijā sākusies biotopu kartēšana. Tik vērienīga dabas vērtību apzināšana notiek pirmo reizi. Tā parādīs, kādas dabas bagātības mums pieder. Dabas aizsardzības pārvaldes ģenerāldirektora vietniece Gunta Gabrāne uzsver, ka dabas skaitīšana ir kā revīzijas veikšana savā saimniecībā. "Mēs iegūsim zinātniski pamatotu informāciju, kādas un cik daudz dabas vērtību Latvijā ir saglabāties."

Suņus piesieniet, bises paslēpiet

Biotopu kartēšana notiks līdz 2019. gada beigām. Gan pašvaldības, gan privāto zemju īpašnieki (tiesiskie valdītāji), kuru īpašumos plānota dabas vērtību apzināšana, saņems informatīvo vēstuli. Visi īpašnieki, kuru teritorijās tiks apzinātas dabas vērtības šogad, jau ir saņēmuši vēstuli deklarētājā adresē. Taču eksperti diemžēl nespējot pateikt konkrētu ierašanās dienu un stundu. Ja pārbaudāmā plava atrodas pie dzīvojamās mājas, eksperts saimniekiem pieteiksies. Ari māšinas, ar kuru eksperti atbrauks, loģā būs informācija ar projekta koordinatora telefona numuru. Ja radīsies šaubas par eksperta nolūkiem, uz to būšot jāzvana. Visiem ekspertiem līdzīgs būs Dabas aizsardzības pārvaldes izdots noteikta parauga eksperta apliecinājums.

Dabas vērtību sargi ļoti cer, ka zemes īpašnieki viņus nesagaidīs ar suņiem un bišēm. Tas ir Sugu un biotopu aizsardzības likums, kas ļauj dabas ekspertiem veikt bioloģiskās daudzveidības inventarizāciju. Drošība ir pir-

GUNDEGAS SKAGALES FOTO

Biotopu eksperte Anete Pošiva-Bunkovska [centrā], demonstrējot vidzemniekiem dabas vērtību kartēšanu, zālājā, kurš tiek regulāri plauts, saskaitīja 18 dažādas augu sugas.

majā vietā. Eksperti par konflikta situāciju informēs Dabas aizsardzības pārvaldi, kuras speciālisti sazināsies ar zemes īpašnieku un mēģinās rast kopēju valodu.

"Tas, ka eksperts ir iegājis jūsu īpašumā un konstatējis kādu biotopu, neuzliek jūsu saimnieciskajai darbībai nekādas aprobežojumus," sola biotopu eksperte Anete Pošiva-Bunkovska. "Nekādā ierobežojumi netiks noteikti, kamēr nebūs iegūta pilnvērtīga informācija par bioloģisko daudzveidību visā valsts teritorijā. Jo var izrādīties, ka aizsargājamo biotopu skaits pat samazinās, konstatējot, ka kādas sugas Latvijā ir ļoti daudz. Kas noteiks tālāk, nevienam nevar pateikt, jo mums līdz šim nekad nav bijusi informāci-

ja par biotopiem visā valstī kopumā."

2004. gads, kad vienā ritā cilvēki pamodās un konstatēja savā īpašumā "Natura 2000" platības un tiem sekojošus ierobežojumus, vairs neatkārtotosies.

Biotopu vērtēšanā tiek ņemtas vērā Latvijas apstākļiem adaptētas Eiropas Savienības vadlīnijas. "Jūsu saimnieciskais priekšmežs Dānijā varbūt būtu aizsargājams biotops, bet pie mums nav, jo tas ir saimnieciskais mežs, tas nav dabisks," skaidro A. Pošiva-Bunkovska. Un otrādi, ja Dānijā ir ļoti daudz lapu koku mežu, tad Latvijā to ļoti maz, un, tā kā tur dzīvot sugas, kas citos Latvijas mežos nevar izdzīvot, tad biotopu vērtētāji šādiem mežiem neizvirza tik stingrus dabiskuma kritērijus.

Ar GPS varēs sekot līdzī ekspertam

Eksperti dabā apsekojamu teritoriju, izpildot apsekojuma anketu un kartē izmērojot konstatētā biotopa robežu. Katram ekspertam būs līdzī planšete ar globālās pozicionēšanas sistēmu (GPS), kas fiksēs eksperta pārvietošanās maršrutu. Ekspertiem nebūs nepieciešams izvērtēt dabas vērtību esamību, piemēram, intensīvi apsaimniekotās lauksaimniecības zemēs, apdzīvotās vietās, izņemot konkrētas teritorijas, kas noteiktas kā obligāti apsekojamas, piemēram, kāpu zona pilsētā un teritorijās, kurās pēdējo trīs gadu laikā jau ir veikti izpētes darbi un izsniegti saskaņojumi un atļaujas dažādu darbu veikšanai, kā, piemēram, karjeri.

Biotopu eksperte Anete Pošiva-Bunkovska, skaidrojot, kā tiks skaitītas dabas vērtības, atzina, ka vispirms tiek novērtēta teritorijas iespējamā atbilstība kādam no biotopiem. Reizēm ir uzreiz skaidrs, ka tas ir saimnieciskais mežs vai kultivētais zālājs, kas tiek kopts kā mauriņš. "Bet plāvā ar garu zāli ir jāskatīties sugu sastāvs un struktūra – vai tas ir dabisks vai piesēts. Ja saprotam, ka varētu atbilst minimālajiem biotopa kritērijiem, tad velkam ārā inventarizācijas anketu un sākam skaitīt. Tajā skaitā jāatzīmē, cik šajā teritorijā ir veco koku, kādas koku sugas, vai ir dažāda vecuma struktūra mežam u. c." Eksperts, ieraugot lielos, vecos ozolus un dabisku plavu, apsvērs domu par aizsargājamo biotopu – park-

veida plavas un ganības. Eiropā un Latvijā aizsargājams lapkoku praulgrauzis, piemēram, dzīvo tikai vecos, dobumainos kokos un savā dzīves laikā nemēdz pārvietoties tālāk par 20 metriem. "Šī suga ir tā sauktā lietusargu suga, tas nozīmē, ja praulgrauzim ir labi, tad arī daudziem citiem simtiem sugu tur ir labi," piebilst eksperte.

Ja eksperts konstatē dabisku zālāju, tad viņš izvēlas tipisku vietu, nomēra kvadrātmetru un saskaita visas tajā esošās augu sugas. Dabiskā zālāja kvadrātmetrā parasti ir 20–30 sugas, kamēr, piemēram, mauriņā tikai 10.

Latvijā kādā plavas kvadrātmetrā saskaitītas pat 38 dažādas sugas, kamēr Igaunijā rekords ir 60 sugas.

Būs arī plāns sīkspārņu aizsardzībai

Eiropas Savienības biotopu kartēšana ilgs trīs gadus. Projekta kopējās izmaksas ir 9,5 miljoni eiro, no kuriem lielāko daļu dod Eiropa. Šā projekta ietvaros tiks izstrādāti arī esošajām 20 īpašajām dabas aizsardzības teritorijām dabas aizsardzības plāni, kā arī piecu sugu aizsardzības plāni. Aizsardzības plāni būs roņiem, pūcēm, diķa naktsšķiņspārnim, platausainajam sīkspārnim un dzeņveidīgajiem.

Kartēšana ir dabas vērtību apzināšana, veicot apsekojumu tieši dabā. Atklātā kopums par ES nozīmes aizsargājamo biotopu inventarizāciju Latvijā biotopu kartēšanas tiesības ieguva apvienība SIA "Estonian, Latvian & Lithuanian Environment" un Latvijas Dabas fonds. Kopumā dabas vērtības skaitīs 180 eksperti un viņu asistenti.